

Кількість учнів в СМШ на 10 грудня 1944 року складало: на I курсі – 8932, II курсі – 3933 та III курсі – 2946 осіб. Всього навчалось 15711 учнів [2, арк. 44]. На кінець 1944 року у 24 областях України відновлено 17 навчальних корпусів та 20 гуртожитків [1, арк. 84 зв].

В таблиці 4 подано дані кількості середніх медичних навчальних закладів України на кінець першого семестру 1944–1945 навчального року та чисельність в них учнів на курсах [3, арк. 4].

Таблиця 4.

№ п/п	Школи	Кількість шкіл	Кількість навчасних по курсам			Всього навчасних на курсах
			I	II	III	
1	Фельдшерські і акушерсько-фельдшерські	47	5971	2879	2054	10904
2	Зуборікарські	6	778	326	424	1528
3	Фармацевтичні	7	662	228	294	1184
4	Рентген технікум	1	71	31	26	128
5	Індустріально-прогезний технікум	1	120	–	–	120
6	Медичнихсестер	15	1100	335	–	1435
7	Зуботехнічне відділення	0/2	154	–	–	154
8	Відділення медичних лаборантів	0/7	384	96	–	480
9	Технікум помічників ентомологів	1	90	–	–	90
	Всього	78/9	9330	3895	2798	16023

В наказі Народного комісаріату охорони здоров'я УРСР від 14 грудня 1944 року № 2126 зазначено, що протягом порівняно невеликого часу на Україні було відновлено діяльність 75 середніх медичних шкіл різних профілів, в яких навчається понад 15 тисяч учнів [1, арк. 68]. В наказі йшлося про негайну перевірку профілювання середніх медичних шкіл у областях відповідно до плану та введення у обласних Наркоматах охорони здоров'я штатні посади інспекторів середніх медичних шкіл, які б здійснювали систематичне керівництво медичними школами і курсовими заходами та несли відповідальність за стан та зміст навчально-виховної роботи у школах області. В наказі зазначалося про необхідність забезпечення шкіл учбовим устаткуванням та викладачами, транспортними засобами, поновлення в школах методичних організацій і залучення до роботи усього педагогічного колективу, дано вказівки щодо обміну досвідом та здійснення керівництва і контролю за роботою шкіл та інше [1, арк. 69–70].

Відновлення мережі середніх медичних шкіл на звільненій території України з жовтня 1943 по грудень 1944 року здійснювалося відповідно до перспективного плану Управління медичних навчальних закладів Наркомату охорони здоров'я УРСР. Відновлення проводилося з урахуванням реальних можливостей на місцях. План прийому до середніх медичних шкіл у 1944–1945 навчальному році перевищував план прийому, затверджений НКОЗ СРСР і складав по 2 групи на школу за виключенням шкіл великих обласних центрів. Відновлена мережа середніх медичних навчальних закладів

була достатньою і спроможною, щоб забезпечити Україну середнім медичним персоналом.

Список використаних джерел

1. Центральний державний архів вищих органів влади та державного управління. – Ф. 342. – Оп. 14. – Т. 2. – Од. зберіг. 4278. – 87 арк.
2. Там само. – Од. зб. 4274. – 54 арк.
3. Там само. – Од. зб. 4330. – 37 арк.
4. Там само. – Од. зб. 4272. – 15 арк.
5. Там само. – Од. зб. 4302. – 110 арк.
6. Там само. – Од. зб. 4319. – 227 арк.
7. Там само. – Од. зб. 4269. – 54 арк.

References

1. Central'nyj derzhavnyj arhiv vyshhyh organiv vlady ta derzhavnogo upravlinnja. – F.342. – Op.14. – T.2. – Od. zberig. 4278. – 87 ark.
2. Tam samo. – Od. zb. 4274. – 54 ark.
3. Tam samo. – Od. zb. 4330. – 37 ark.
4. Tam samo. – Od. zb. 4272. – 15 ark.
5. Tam samo. – Od. zb. 4302. – 110 ark.
6. Tam samo. – Od. zb. 4319. – 227 ark.
7. Tam samo. – Od. zb. 4269. – 54 ark.

Nikityk O. V., Ph.D. in History, Lieutenant Colonel, Associate Professor of operational and tactical training (with the cycle of language training), Ukrainian Military Medical Academy (Ukraine, Kiev), pavel-vika@ukr.net

Restoration activities in Ukraine secondary medical schools in 1943–1944

The process is examined of reactivation of secondary medical schools in Ukraine in 1943–1944, respectively. Coverage of topics based on the principles of historicism, objectivity, consistency. Special historical and general scientific methods of analysis and synthesis, problem–chronological and statistical are used. The article argues that renewing of secondary medical schools in Ukraine was carried out in accordance with the management plan medical schools of the People's Commissariat of Public Health of the USSR. Recovery was based on the state of the current academic and clinical base, teachers and dormitories and real opportunities in the spot. Restored network of secondary medical schools at the end of 1944 was sufficient and able to provide Ukraine the average medical personnels.

Keywords: recovery, medium, medical schools, training, students.

Никитюк А. В., кандидат исторических наук, подполковник, доцент кафедры оперативно–тактической подготовки (с циклом языковой подготовки), Украинская военно–медицинская академия (Украина, Киев), pavel-vika@ukr.net

Восстановление в Украине деятельности средних медицинских школ в 1943–1944 годах

Рассматривается процесс восстановления деятельности средних медицинских школ на территории Украины в 1943–1944 годах. Освещены темы основываются на принципах историзма, объективности, системности. Используются общенаучные и специальные исторические методы: анализа и синтеза, проблемно–хронологический и статистический. В статье доказываются, что восстановление сети средних медицинских школ в Украине осуществлялось в соответствии с планами Управления медицинских учебных заведений Народно–го комиссариата здравоохранения СССР. Восстановление проводилось с учетом состояния существующей учебной и клинической базы, педагогических кадров, общежитий и реальных возможностей на местах. Была восстановлена сеть средних медицинских учебных заведений на конец 1944 года была достаточной и способной обеспечить Украину средним медицинским персоналом.

Ключевые слова: восстановление, средние медицинские учебные заведения, медицинские школы, подготовка, ученики.

* * *

УДК 364–7.2–46:93

Губерт Ю. Г.,
аспірантка кафедри політичних наук, Київський національний університет будівництва і архітектури (Україна, Київ), gubert@ukr.net

ДО ПИТАННЯ ТИПОЛОГІЇ СІРІТСТВА В УКРАЇНІ В РОКИ ДЕРЖАВНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

Метою статті є розробка підходу до типологізації дітей–сиріт в Україні. Отримання даних здійснювалося з використанням методів аналізу документів,

опитування, статистичного аналізу, узагальнення, класифікації, абстрагування, порівняльного аналізу.

Запропонований підхід враховує дітей, які мають живих батьків, але повинні бути визначені як сироти. Нині в Україні є як діти, які мають статус сиріт, так і ціла категорія дітей, які офіційно такими не вважаються. Це діти, які: проживають у сім'ях, що потрапили в складні життєві обставини; передані на виховання державі за заявою батьків; батьки яких є трудовими мігрантами; родини яких перебувають у процесі розлучення; безпритульні діти тощо. Наявність цих категорій є наслідком соціальної кризи, зростання кількості неблагополучних та кризових сімей тощо. Доцільно запровадити в законодавстві термін "діти, які залишилися без батьківського піклування".

Ключові слова: діти-сироти, діти позбавлені батьківського піклування, діти, які залишилися без батьківського піклування, біологічне сирітство, соціальне сирітство, неофіційне сирітство, діти вулиці.

Після здобуття Україною незалежності проблема сирітства набула особливої актуальності. В цей період спостерігається третя від початку ХХ ст. хвиля дитячого сирітства та безпритульності. Щоб проаналізувати державну політику і діяльність громадських організацій щодо розв'язання проблеми дитячого сирітства, важливо здійснити типологізацію дітей-сиріт.

Сирітство в Україні досліджувала низка науковців у різних галузях науки: Л. Волинець [9], О. Коваленко [16], І. Голубева [11], І. Ченбай [22], В. Яремчук [24], І. Галатир [10], О. Безпалько [5] та ін. Однак, здійснюючи спроби класифікації дітей-сиріт, дослідники здебільшого розглядали певні аспекти проблеми, не всі категорії дітей було взято ними до уваги або було використано декілька критеріїв при одношаровій класифікації, був відсутній узагальнюючий аналіз видів сирітства в сучасному українському суспільстві.

Метою статті є розробка нового підходу до типологізації дітей-сиріт в Україні в роки незалежності. Хронологічні рамки дослідження – 1991–2013 рр.

Джерельну базу дослідження становлять: акти органів державної влади, зокрема, Закон України "Про охорону дитинства" [13]; дані Державної служби статистики [12]; особисті бесіди автора з керівниками благодійних організацій; матеріали конференцій, присвячених проблемам сирітства в Україні за участю представників державних соціальних служб, колишнього Уповноваженого Президента України з прав дитини, іноземних експертів [2; 3; 4].

Автор використала такі **методи** як узагальнення, класифікації, абстрагування, порівняльний. Отримання даних здійснювалося з використанням методів аналізу документів, опитування, статистичного аналізу тощо.

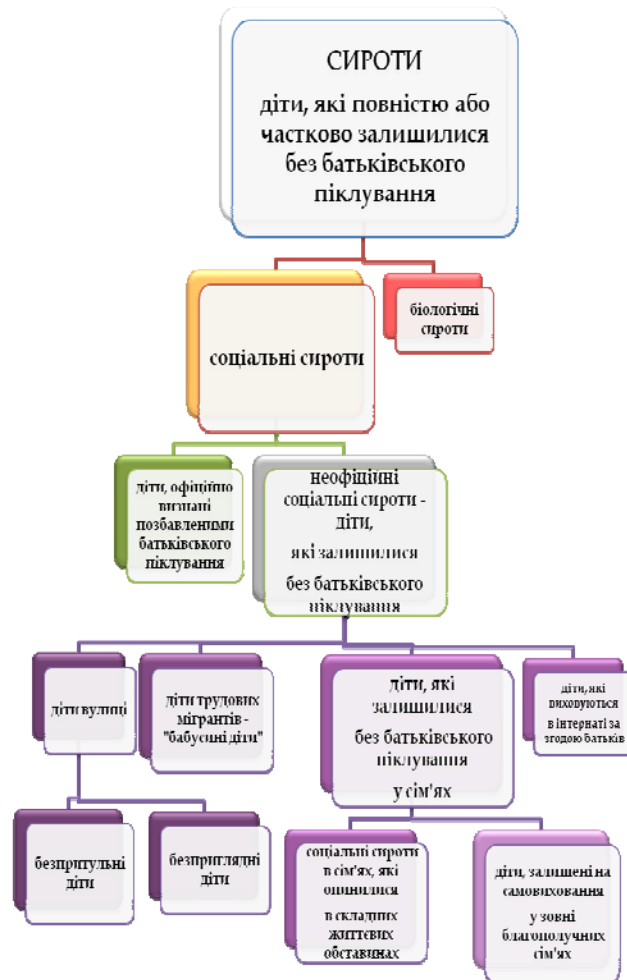
Закон "Про охорону дитинства" [13] вводить декілька понять: "діти-сироти" (діти, у яких померли батьки), вони ж – біологічні сироти (у науці зустрічаються також тотожні поняття "прямі сироти" та "фізичні сироти") [22], і "діти, позбавлені батьківського піклування", у більшості яких батьки живі. Цю категорію дітей в науці називають "соціальними сиротами" [5; 23].

Зустрічаються різні варіанти визначення поняття "соціальне сирітство". Найширше з них пропонує О. Коваленко, відносячи до "соціальних сиріт" усіх дітей, "що залишилися без належної опіки та виховання, причому поза залежністю від соціального статусу батьків" [16].

Низка громадських організацій, зокрема Альянс "Україна без сиріт", вводять у вжиток поняття "духовного сирітства" (сирітство як душевний стан дитини), відтак надаючи поняттю "сирітство" більш широкого змісту: відсутність батьківської любові, уваги, турботи [2].

Відтак запропонований автором підхід включає не лише сиріт у розумінні згаданого закону, а й деякі категорії дітей, які офіційно сиротами (біологічними чи соціальними) не вважаються.

За даними Державної служби статистики, у 2012 р. в Україні було 92865 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, тобто біологічних та соціальних сиріт [12]. Щороку статус сироти чи позбавленої батьківського піклування набуває 17 тис. дітей [15].

1. БІОЛОГІЧНІ СИРОТИ

Причина сирітства цієї категорії – смерть батьків. В Україні близько 16 тис. (18%) "офіційних" сиріт є біологічними [1]. Причини зростання їх кількості: війни, збройні конфлікти, тероризм, епідемії, стихійні лиха, техногенні катастрофи, дорожні аварії; низький рівень медичної допомоги тощо [14].

2. СОЦІАЛЬНІ СИРОТИ

Особливо гострою є проблема зростання кількості дітей, які в Законі "Про охорону дитинства" означені як діти, позбавлені батьківського піклування. Причинами поширення цього виду сирітства є кризові явища в економіці, духовній сфері суспільства [5]. На нашу думку, соціальне сирітство може бути офіційним та неофіційним.

Офіційні соціальні сироти (за законодавством, діти, позбавлені батьківського піклування) становлять близько 82% зареєстрованих сиріт, тобто понад 75 тис. [1]. Сюди відносимо наступні категорії дітей.

1. *Діти, від яких відмовилися батьки; підкинута дитина; діти, батьки яких невідомі.* Згідно зі ст. 155 Сімейного кодексу, відмовитися від дитини неможливо, оскільки це суперечить моральним засадам суспільства [21], тому так звані “відказники” – це діти, яких було залишено в державних (медичних) установах. У 2012 р. в Україні кількість відмов від дітей становила 566, у 2004 р. – 1549 [6]. Це означає скорочення кількості відмов, що свідчить про позитивну динаміку у вирішенні проблеми.

2. *Діти, батьків яких позбавлено батьківських прав, або діти, вилучені із сім’ї без позбавлення їх батьків батьківських прав.* Згідно із Сімейним кодексом, батьки можуть бути позбавлені батьківських прав судом у випадках, коли батьки: не забрали дитину з пологового будинку; ухиляються від виконання обов’язків з виховання; жорстоко поведуться з дитиною; є алкоголіками або наркоманами; вдаються до експлуатації дитини; засуджені за умисне кримінальне правопорушення щодо дитини. Суд також може вилучити дитину зі збереженням батьківських прав (крім випадків вчинення умисного кримінального злочину та у разі залишення новонароджених у медичних установах) [20; 21]. Керівник відділу служби у справах дітей та сім’ї Фастівської районної державної адміністрації Київської області, президент Альянсу “Україна без сиріт” вважають, що впровадження адміністративної відповідальності батьків за нехтування батьківськими обов’язками та стягнення аліментів у разі позбавлення батьківських прав або направлення до примусових робіт суттєво зменшить кількість соціальних сиріт, оскільки вилучення дитини з асоціальних сімей лише дає додаткову свободу останнім до ведення звичного способу життя, що знову призводить до вилучення нових народжених ними дітей [2; 4].

3. *Діти, батьки яких відбувають покарання в місцях позбавлення волі, перебувають під вартою на час слідства, розширюються органами внутрішніх справ.* Станом на 1 липня 2013 р. було засуджено 6898 жінок [8]. У 2001 р. із загального числа засуджених жінок 56% мали дітей до 6 років, 3% були позбавлені батьківських прав [8]. Але, якби розрахунки проводили щодо всіх вікових категорій дітей, ймовірно, кількість останніх була б більшою.

4. *Безпритульні діти.* У розумінні Закону “Про охорону дитинства” це діти, які були покинуті батьками, самі залишили сім’ю або заклади, де вони виховувались, і не мають певного місця проживання [13]. Такі діти бувають двох типів: бездоглядні (маючи домівку, більшість часу проводять на вулиці) і власне безпритульні діти (домівкою є вокзали, каналізаційні труби, теплотраси тощо). Їх можна вважати найуразливішою категорією, оскільки переважна їх більшість має різні залежності, залучається до правопорушень, має проблеми зі здоров’ям, оскільки проживають в антисанітарних умовах, не мають нормального харчування, часто є ВІЛ-позитивними [19].

Неофіційними соціальними сиротами вважаємо дітей, які залишилися без батьківського піклування, але офіційно цей факт не визнано. Порахувати їх кількість складно, але очевидно, що вона може в разі перевищувати офіційні дані щодо сирітства [15]. Неофіційних соціальних сиріт, або дітей, залишених без батьківського піклування, можна поділити на такі групи.

1. *Діти трудових мігрантів (“бабусині діти”).* Колишній Уповноважений Президента України з прав дитини визнав гостру проблему дітей заробітчанин, відносячи їх до числа сиріт при живих батьках [17]. За деякими даними, у пошуках заробітку емігрували мільйони жінок, переважно розлучених, залишивши на виховання родичам дітей, особливо це стосується Західної України [7]. За словами директора однієї зі шкіл-колоній для неповнолітніх, ці діти все частіше почали потрапляти в міліцейські звіти як хулігани і злодії [18].

2. *“Забуті діти” в інтернатах – діти, які виховуються в інтернатах за згодою батьків.* 117 000 дітей України живуть в інтернатах, і лише 13 000 з них мають статус дитини-сироти чи дитини, позбавленої батьківського піклування [15]. За словами керівництва відділу служби у справах, дітей та сім’ї Фастівської районної державної адміністрації Київської області, часто це діти батьків, які самі в минулому були вихованцями інтернатів [4].

3. *Соціальні сироти, які проживають у сім’ях.* Як правило, це діти, які залишаються без батьківської опіки в неблагополучних родинах. Нині щодо останніх вживається термін “сім’ї, які потрапили у складні життєві обставини”. Найчастіше це сім’ї, де батьки зловживають спиртними напоями, ведуть аморальний спосіб життя, наркомани тощо [3; 23]. Дуже часто діти в цих родинах зазнають жорстокого поводження. За даними Альянсу “Україна без сиріт”, понад 250 тис. дітей зазнають насилля, жорстокого ставлення та експлуатації [3; 15], що більш ніж удвічі перевищує кількість офіційних сиріт.

Колишній Уповноважений Президента України з прав дитини звертав особливу увагу на **сім’ї, які перебувають у процесі розлучення та поділу майна**, та ініціював офіційного визнання дітей, що проживають у цих сім’ях, позбавленими батьківського піклування [17].

Окрему увагу суспільство має звернути на явище **сирітства у зоні благополучних сім’ях**. Це питання може стати приводом для дискусій і радше є предметом дослідження філософів, психологів, але разом з тим на проблему звертають увагу й соціальні педагоги. О. Безпалько говорить про формалізацію стосунків дорослих членів родини з дитиною внаслідок зайнятості батьків [5]. На думку Р. Корнійка, дитина в цій ситуації приречена на самотність й уразлива до зовнішнього впливу, схильна до розладів психологічного характеру [2].

Отже, проблема соціального сирітства в роки незалежності набула ширших масштабів, стосуючись й дітей, які мають живих батьків. Це стало наслідком соціальної кризи, що призвело до збільшення кількості асоціальних сімей, проведення батьками значного часу в пошуках засобів існування, масової міграції тощо. Відтак в Україні наявні не лише 92 тис. дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а й низка видів соціальних сиріт, яких не враховує статистика. Дані щодо їх кількості мають характер оціночних суджень, але слід зробити попередні припущення: набагато значніша частина дітей потребує уваги з боку держави та громадськості, ніж та, якою вони опікуються сьогодні. До категорії дітей, позбавлених батьківського піклування, слід додати дітей трудових мігрантів (“ба-

бусиних дітей”), дітей із кризових сімей. Дітьми, які залишилися без батьківського піклування, пропонуємо вважати: дітей, які проживають в асоціальних сім'ях; “забутих дітей” в інтернатах (передані на виховання державі за заявою батьків), дітей, залишених на самовиховання у зовні благополучних сім'ях. Державою негайно повинні вживатися заходи щодо попередження та подолання таких видів сирітства. На нашу думку, мають проводитись заходи: навчально-виховна робота; впровадження програм підтримки та супроводу випускників інтернатів; перехід до сімейних форм виховання; впровадження адміністративної відповідальності батьків за нехтування батьківськими обов'язками та стягнення аліментів у разі позбавлення батьківських прав; заборона алкогольної реклами, натомість – пропагування тверезого способу життя; фінансова підтримка усиновителів (крім одноразової виплати), впровадження, – зокрема у педагогічних університетах, підготовки фахівців для роботи з дітьми-сиротами. Також доцільно запровадити, зокрема – в законодавство термін “діти, які залишилися без батьківського піклування”.

Список використаних джерел

1. Аналітичний звіт за результатами опитування сімей-усиновителів в Україні / Державний інститут розвитку сім'ї та молоді [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gua.convdocs.org/docs/323/index-55756.html>
2. Архів Ю. Губерт. Аудіозапис конференції за участю Корнійко Р. І. 14 квітня 2012 р.
3. Архів Ю. Губерт. Аудіозапис семінару та інтерв'ю з Вербицькою О. В. 18 травня 2012 р.
4. Архів Ю. Губерт. Аудіозапис інтерв'ю з Короленко М. М. 26 березня 2014 р.
5. Безпалько О. В. Соціальна педагогіка в схемах і таблицях: навч. посіб. / О. В. Безпалько; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К.: Логос, 2003. – 134 с.
6. Богатирьова Р. В Україні за 8 років втричі знизилася кількість дітей, від яких відмовилися батьки – до 566 випадків на рік [Електронний ресурс] / Богатирьова Р. / Богатирьова Раїса. Режим доступу: http://dt.ua/UKRAINE/chislo-vidmov-vid-novonarodzenih-ditey-v-ukrayini-zmenshilosya-vtrichi-122817_.html
7. Брязгунова О. Про долю українських заробітчан розповідають цифри: Презентація результатів вибіркового обстеження населення (домогосподарств) з питань трудової міграції Інституту демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України та Державної служби статистики України [Електронний ресурс] / Брязгунова О. – Режим доступу: <http://kvpu.org.ua/uk/news/6/2275/pro-dolyu-ukrainskikh-zarobitchan-rozpovidayut-cifri>
8. Букалов О. Жінки в місцях позбавлення волі [Електронний ресурс] / Букалов О. – Режим доступу: <http://ukrprison.org.ua/statistics/1347257528>
9. Волинець Л. С. Демографічна політика України в період становлення державності [Текст]: дис... канд. політ. наук: 23.00.02 / Волинець Людмила Семенівна; Одеський держ. ун-т ім. І. І. Мечникова. – О., 1997. – 148 с.
10. Галатир І. А. Щодо причин виникнення явища соціального сирітства у сучасному українському суспільстві [Електронний ресурс] / І. А. Галатир. – Режим доступу: <http://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCkQFjAA&url=http%3A%2F%2Ffirbis-nbv.gov.ua%2Fcg>
11. Голубева І. Є. Дитинство як об'єкт соціально-демографічної політики в Україні: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.09.01 / І. Є. Голубева; НАН України. Ін-т демографії та соц. дослідж. – К., 2005. – 19 с.
12. Державний комітет статистики України. Чисельність дітей, усиновлених протягом року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
13. Закон України “Про охорону дитинства” від 26 квітня 2001 р. № 2402-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 30. – Ст. 142.
14. Євтух М. Системний аналіз форм піклування та виховання сиріт у світлі забезпечення їхньої життєвої компетентності [Електронний ресурс] / М. Євтух, О. Кузьміна. – Режим доступу: <http://dspace.snu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/2710/1/Evtyh.pdf>
15. Карта сирітства України: дані Альянсу “Україна без сиріт” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrainabezsyrit.org/resources/printedmaterials/shablon-article/article/101258>
16. Коваленко О. О. Соціальне сирітство як соціокультурний феномен: дис... канд. соціол. наук: 22.00.03 / О. О. Коваленко; НАН України. Ін-т соціології. – К., 2006. – 212 с.
17. Павленко Ю. О. Беспризорных детей заробитчан и “разводных” приравняют к сиротам: интернет-видання “МигНьюс” [Електронний ресурс] / Павленко Ю. О. – Режим доступу: <http://mignews.com.ua/ru/articles/123050.html>
18. Павленко Ю. О. Про соціальне сирітство, злісних неплатників аліментів, дитсадки та всиновлення: інтерв'ю на сайті газети “Львівська пошта” [Електронний ресурс] / Павленко Ю. О. – Режим доступу: <http://www.lvivpost.net/ukraine/n/18063>
19. Пескіна Л. Діти вулиці: інформаційний покажчик / Л. Пескіна. – К.: Вид-во Управління культури Шевченківської районної в м. Києві державної адміністрації, 2005. – 16 с.
20. Постанова Пленуму Верховного Суду України “Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про усиновлення і про позбавлення та поновлення батьківських прав” від 30 березня 2007 р. № 3 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-07>
21. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 р. № 2947-III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 21–22. – Ст. 135.
22. Ченбай І. В. Сучасний зміст понять “сирота”, “сирітство” [Електронний ресурс] / Ченбай І. В. // Соціальна педагогіка: теорія та практика. – 2010. – № 3. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Sptp/2010_3/1.pdf
23. Шевців З. М. Основи соціально-педагогічної діяльності: Навч. посіб. [Електронний ресурс] / Шевців З. М. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 248 с. – Розділ 7.2. Методики роботи соціального педагога з неблагополучними сім'ями. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/1582022143002/pedagogika/metodiki_roboti_sot_sialnogo_pedagoga_neblagopoluchnimi_simjami
24. Яремчук В. В. Феномен соціального сирітства як наукова проблема [Електронний ресурс] / Яремчук В. В. // Вісник психології і педагогіки: Зб. наук. праць / Педагогічний інститут Київського університету імені Бориса Грінченка, Інститут психології і соціальної педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка. – К., 2012. – Вип. 9. – Режим доступу: http://www.psyh.kiev.ua/Яремчук_В.В._Феномен_соціального_сирітства_як_наукова_проблема

References

1. Analitichnyy zvit za rezul'tatamy opytuvannya simey-usynovyiteliv v Ukraini / Derzhavnyy instytut rozvytku sim'yi ta molodi [Elektronnyy resurs]. –Rezhym dostupu: <http://gua.tsonvdotss.org/dots/323/index-55756.html>
2. Arkhiv Yu.Hubert. Audiozapys konferentsiyi za uchastyu Korniyko R.I. 14 kvitnya 2012 r.
3. Arkhiv Yu.Hubert. Audiozapys seminaru ta interv'yu z Verbyts'koyu O.V. 26 bereznya 2014 r.
4. Arkhiv Yu.Hubert. Audiozapys interv'yu z Korolenko M.M. 18 travnya 2012 r.
5. Bezpalko O.V. Sotsial'na pedahohika v skhemakh i tablytsyakh: navch. posib. / O.V. Bezpalko; Nats. ped. un-t. im. M.P. Drahomanova. – K.: Lohos, 2003. – 134 s.
6. Bohatyrova R. V Ukraini za 8 rokov vtrychi znyzylasya kil'kist' ditey, vid yakykh vidmovylsya bat'ky – do 566 vypadkiv na rik [Elektronnyy resurs] / Bohatyrova R. / Bohatyrova Rayisa. Rezhym dostupu: http://dt.ua/UKRAINE/chislo-vidmov-vid-novonarodzenih-ditey-v-ukrayini-zmenshilosya-vtrichi-122817_.html
7. Bryazhunova O. Pro dolyu ukrayins'kykh zarobitchan rozpovidayut' tsyfry: Prezentatsiya rezul'tativ vybirkovoho obstezhennya naseleynna (domohospodarstv) z pytan' trudovoyi mihratsiyi Instytutu demohrafiyi ta sotsial'nykh doslidzhen' im. M.V. Ptukhy NAN Ukrainy ta Derzhavnoyi sluzhby statystyky Ukrainy [Elektronnyy resurs] / Bryazhunova O. – Rezhym dostupu: <http://kvpu.org.ua/uk/news/6/2275/pro-dolyu-ukrainskikh-zarobitchan-rozpovidayut-tsifri>
8. Bukalov O. Zhinky v mistyakh pozbavleniya voli

[Elektronnyy resurs] / Bukalov O. – Rezhym dostupu: <http://ukrprison.org.ua/statistits/1347257528>

9. Volynets' L.S. Demografichna polityka Ukrainy v period stanovlennya derzhavnosti [Tekst]: dys... kand. polit. nauk: 23.00.02 / Volynets' Lyudmyla Semenivna; Odes'kyi derzh. un-t im. I.I. Mechnykova. – O., 1997. – 148 s.

10. Halatyr I.A. Shchodo prychnyn vynyknennya yavysshcha sotsial'noho syritstva u suchasnomu ukraïns'komu suspil'stvi [Elektronnyy resurs] / I.A. Halatyr. – Rezhym dostupu: <http://www.google.tsom.ua/url?sa=t&rtst=j&q=&esrts=s&ourtse=we&b&tsd=1&ved=0TsTskQFjAA&url=http%3A%2F%2Ffirbis-nbuv.gov.ua%2Ftsgi>

11. Holubyeva I.Ye. Dytynstvo yak ob'ekt sotsial'no-demografichnoyi polityky v Ukraini: Avtoref. dys. kand. ekon. nauk: 08.09.01 / I.Ye. Holubyeva; NAN Ukrainy. In-t demohrafiyi ta sots. doslidzh. – K., 2005. – 19 s.

12. Derzhavnyy komitet statystyky Ukrainy. Chysel'nist' ditey, usnovnolykh protyakhom roku. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

13. Zakon Ukrainy "Pro okhoronu dytynstva" vid 26 kvitnya 2001 r. № 2402-III // Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy. – 2001. – № 30. – St. 142.

14. Yevtikh M. Systemnyy analiz form pikluyannya ta vykhovannya syrit u svitli zabezpechennya yikh'oyi zhyttyevoi kompetentnosti / M.Yevtikh, O.Kuz'mina [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://dspace.snu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/2710/1/Evtyh.pdf>

15. Karta syritstva Ukrainy: dani Al'yansu "Ukrayina bez syrit" [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.ukrainabezsyrit.org/resourstses/>

16. Kovalenko O.O. Sotsial'ne syritstvo yak sotsiokul'turnyy fenomen: dys. kand. sotsiol. nauk: 22.00.03 / O.O. Kovalenko; NAN Ukrainy. In-t sotsiologii. – K., 2006. – 212 s.

17. Pavlenko Yu.O. Bespryzornukh detey zarobytchan y "razvodnukh" prypravnyayut k syrotam: internet-vydannya "MyhN'yus" [Elektronnyy resurs] / Pavlenko Yu.O. – Rezhym dostupu: <http://mignews.tsom.ua/ru/artitsles/123050.html>

18. Pavlenko Yu.O. Pro sotsial'ne syritstvo, zlysnukh neplatnykiv alimentiv, dyt-sadky ta vsynovlennya: interv'y u na sayti hazety "L'viv's'ka poshta" [Elektronnyy resurs] / Pavlenko Yu.O. – Rezhym dostupu: <http://www.lvivpost.net/ukraine/n/18063>

19. Peskina L. Dity vulytsi: informatsiynyy pokazhchyk / L.Peskina. – K.: Vyd-vo Upravlinnya kul'tury Shevchenkivs'koyi rayonnoyi v m. Kyievi derzhavnoyi administratsiyi, 2005. – 16 s.

20. Postanova Plenumu Verkhovnoho Sudu Ukrainy "Pro praktyku zastosovannya sudamy zakonodavstva pry roz'hlyadi sprav pro usynovlennya i pro pozbavlennya ta ponovlennya bat'kivs'kykh prav" vid 30 bereznya 2007 r. № 3 [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-07>

21. Simeynyy kodeks Ukrainy vid 10 sichnya 2002 r. № 2947-III // Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy. – 2002. – № 21–22. – St. 135.

22. Chenbay I.V. Suchasnyy zmist ponyat' "syrota", "syritstvo" [Elektronnyy resurs] / Chenbay I.V. // Sotsial'na pedahohika: teoriya ta praktyka. – 2010. – № 3. – Rezhym dostupu: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/sots_gum/Sptp/2010_3/1.pdf

23. Shevtsiv Z.M. Osnovy sotsial'no-pedahohichnoyi diyal'nosti: Navch. posib. [Elektronnyy resurs] / Shevtsiv Z.M. – K.: Tsentr uchbovoyi literatury, 2012. – 248 s. – Rozdil 7.2. Metodyky roboty sotsial'noho pedahoha z neblahopoluchnyimi sim'yamy. – Rezhym dostupu: http://pidruchniki.ws/1582022143002/pedagogika/metodiki_roboti_sotsialnogo_pedagoga_neblahopoluchnymi_simiyami

24. Yaremchuk V.V. Fenomen sotsial'noho syritstva yak naukova problema [Elektronnyy resurs] / Yaremchuk V.V. // Visnyk psykholohiyi i pedahohiky: Zb. nauk. prats' / Pedahohichnyy instytut Kyivivs'koho universytetu imeni Borysa Hrinchenka, Instytut psykholohiyi i sotsial'noyi pedahohiky Kyivivs'koho universytetu imeni Borysa Hrinchenka. – K., 2012. – Vyp.9. – Rezhym dostupu: http://www.psyh.kiev.ua/Yaremchuk_V.V.Fenomen_sotsial'noho_syritstva_yak_naukova_problema

Hubert Yu.G., postgraduate student, Department of Political Science, Kiev National University of Construction and Architecture (Ukraine, Kiev), gubert@ukr.net

On the question of typology orphanage in Ukraine during the national independence

The aim of the article is to develop an approach to types of orphans in Ukraine. Data acquisition was carried out using the methods of document analysis, surveys, statistical analysis, synthesis, classification, abstraction, comparative analysis.

The proposed approach takes into account children who have alive parents, but must be identified as orphans. It is the kids who have the status of orphans and who are officially not considered them. These are children who: live in families who are in difficult life circumstances; transferred to the institutions because of the request of the parents; whose parents are migrant workers; whose families are in the process of divorce; homeless children and others. The presence of these groups is the result of social crisis, the growing number of dysfunctional families in crisis and so on. It is advisable to introduce the legislation, the term "children left without parental care".

Keywords: orphans, children deprived of parental care, children left without parental care, biological orphans, social orphans, informal orphans, street children.

Губерт Ю. Г., аспирантка кафедры политических наук, Киевский национальный университет строительства и архитектуры (Украина, Киев), gubert@ukr.net

К вопросу типологии сиротства в Украине в годы государственной независимости

Целью статьи является разработка подхода к типологизации детей-сирот в Украине. Получение данных осуществлялось с использованием методов анализа документов, опроса, статистического анализа, обобщения, классификации, абстрагирования, сравнительного анализа.

Предложенный подход учитывает детей, имеющих живых родителей, но которые должны быть определены как сироты. Сейчас в Украине есть как дети, имеющие статус сирот, так и целая категория детей, которые официально таковыми не считаются. Это дети, которые: проживают в семьях, попавших в сложные жизненные обстоятельства; переданы на воспитание государству по заявлению родителей; родители которых являются трудовыми мигрантами; семьи которых находятся в процессе развода, беспризорные дети и т.п. Наличие этих категорий является следствием социального кризиса, роста количества неблагополучных и кризисных семей и т.д. Целесообразно ввести в законодательство термин "дети, оставшиеся без родительской опеки".

Ключевые слова: дети-сироты, дети, лишенные родительской опеки, дети, которые остались без родительской опеки, биологическое сиротство, социальное сиротство, неофициальное сиротство, дети улицы.

* * *

УДК 001.891.3:631.6:929"Оппоков"(1869/1937)(477)

Вергунов В. А.,

доктор сільськогосподарських наук, професор, член-кореспондент НААН, директор Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН (Україна, Київ), nnsqb@ukr.net

ТВОРЦЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ МЕЛІОРАТИВНОЇ ДОСЛІДНОЇ СПРАВИ В УКРАЇНІ АКАДЕМІКУ Є. В. ОППОКОВУ – 145

Вітворено внесок академіка Є. В. Оппокова (1869–1937) у становлення та розвиток сільськогосподарської меліоративної дослідної справи в Україні через перебіг життя та творчої праці на благо Вітчизни. Отримані результати архівних пошуків дали можливість доповнити біобібліографію вченого, в першу чергу, щодо внеску у запровадження організаційних побудов для потреб галузевого дослідництва.

Ключові слова: Є. В. Оппоков, сільськогосподарська меліоративна дослідна справа, Сільськогосподарський науковий комітет України, Науково-Консультаційна Рада при НКЗС УСРР.

Відомо, що історію творять особистості. Це притаманно різним наукам і особливо – природознавчим. Цьогоріч виповнюється 130 років появи вітчизняної сільськогосподарської дослідної справи як організації, що співпадає із створенням першої постійної діючої казенної дослідницької інституції – Полтавського дослідного поля. Серед першопричин її появи виділяємо і збудитки на ниві меліорації ґрунтів [1]. Проведення всього комплексу такого типу робіт дало можливість остаточно ствердитись сільськогосподарській меліоративній дослі-